

PrEP ni tumaini jipya kwa watu walio katika hatari ya kuambukizwa virusi vya UKIMWI

Happiness ni mkazi wa Muleba mkoani Kagera ambaye ni mmoja wa wanufalika wa dawa ya PrEP kuitia program ya kijamii Tanzania ijulikanayo kwa jina la FIKIA.

Jafari Juma, Mwananchi

Happiness ni msichana anayeshi na mtoto wake wa kiume mwense umri wa miaka mitatu katika Wilaya ya Muleba Mkoani Kagera karibu na mwambao wa Ziwa Victoria. Msichana huyu anafanya kazi kwa bidii ili aweze kupata fedha zitakazomuwezesha kujikimbia katika maisha ya kila siku.

Lakini kutokana na kuishi kwenye eneo lenye fursa chache za ajira hususani kwa wanawake, Happiness aliamua kufanya maamuzi magumu ambayo yalimuweka kwenye hatari.

"Nilizaliwa Muleba na kuishi na wazazi wangu mpaka walipo-tengana nikiwa na umri wa miaka 12. Baada ya hapo niliishi na bibi yangu kwa kipindi cha miaka mitatu mpaka nilipofikisha miaka 15, kwa bahati mbaya bibi yangu alifariki. Baada ya kifo cha bibi, niliacha shule, na nilikua sina msaada wowote. Nilianza kuishi peke yangu na kufanya shughuli ndogo ndogo za kiningizia kipato ikiwemo kuuza dagaa, lakini haikuweza kukidhi mahitaji. Baa-daye nilikutana na rafiki ambaye aliniingiza kwenye biashara ya ngono."

Kwa mujibu wa Happiness, rafiki huyo alimwambia jinsi atakavyoweza kuingiza kiasi cha Shilingi 10,000 mpaka 45,000 (Dola za Kimarekani 5 mpaka 20) kwa usiku mmoja, kwa kulala na wanaume zaidi ya mmoja huko wateja wengi wakiwa ni wanau-me wenye umri kuanzia miaka 35 na kuendelea ambaa wanatoka kwenye maeneo yenye uwezo wa kifedha yaliyopo mjini Muleba

pamoja na wavuvi.

Biashara ya ngono ni mionganoni mwa biashara iliyozoleka sana maeneo ya Ziwa Victoria, maeneo ambayo hali ya umaskini iko juu na watu wengi uhama kwa ajili ya shughuli za kibashara.

Happiness anasema, "Kwa kipindi chote hiki nilikua na hofu ya juu ya ugonjwa wa UKIMWI, kwa sababu nilikuwa nikifanya mapenzi na wanaume wengi kwa wiki, na wengine walikuwa wanakataa kutumia mipira ya kiume (Condom). Wateja wangu wengi bado hawapendi kutumia Condom, na ninapata fedha nyingi nikishiriki tendo hilo bila kutumia Condom."

Sio Happiness pekee mwenye hofu juu ya ugonjwa wa UKIMWI, bali wasichana wengi wanaopata pesa kuitia biashara ya ngono wanakutana na changamoto hiyo. Lakini kwa sasa Happiness amepata tumaini jipya la mai-sha kuitia vidonge vinavyoitwa PrEP (Pre-exposure prophylaxis).

Vidonge vya PrEP vina uwezo wa kuzua virusi vya UKIMWI visiingie na kusambaa mwilini na kama vikitumiwa mara kwa mara, itakuwa ni njia nzuri zaidi ya kuzua virusi vya UKIMWI.

Vidonge vya PrEP vimem-fikia Happiness kuitia program ya kijamii nchini Tanzania ijulikanayo kwa jina la FIKIA ambayo inaendeshwa kwa ushirikiano kati ya Wizara ya afya na Ustawi wa Jamii na Shirika la afya la ICAP katika Chuo Kikuu cha Columbia. Kwa pamoja wanafanya kazi ya kutengeneza program zenye lengo la kumfikia mtu mmoja mmoja aliye kwenye hatari ya kupata maambukizi ya

USULI

ICAP inashirikiana na Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii katika kuhalikisha watu wenye maambukizi ya Virusi vya UKIMWI wanapata dawa na wanaendelea kupata matibabu. Kuanzia Septemba 2017, Mpango wa Taifa wa Kudhibiti UKIMWI (NACP) umekuwa ukifanya kazi na ICAP na wadau wengine katika kuendeleza mradi wa majaribio ya matumizi ya PrEP na program za upimaji wa virusi vya UKIMWI jijini Dar es Salaam, Kagera na Mwanza.

virusi vya Ukimwi popote alipo na kumuwezesha kulinda afya yake.

Mradi wa FIKIA ulianza mwaka 2016 ukijumuisha shughuli za kuwashika wanawake wote wanafanya biashara za ngono wakati wa usiku, watu wanaoshiriki nao na makundi mengine katika jamii na hii ndio njia iliyomkutanisha Happiness na Violet ambaye ni mtumishi wa kujitolea wa ICAP. "Violet alinishauri nipime UKIMWI," alieleza Happiness.

Happiness anasema kuwa, "Baada ya kupata elimu ya afya, nilikua na hofu kwa sababu ya historia yangu ya biashara ya ngono, lakini Violet alinaitarifur kwasamba kama nitapima na kukutwa nina maambuki ya virusi vya UKIMWI upo uwezekano wa kupata dawa za kufubaza virusi hivyo (ARV) ama vidonge vya PrEP ambayo

wenye maambukizi ya Virusi vya UKIMWI wanapata dawa na wanaendelea kupata matibabu.

Kuanzia Septemba 2017, Mpango wa Taifa wa Kudhibiti UKIMWI (NACP) umekuwa ukifanya kazi na ICAP na wadau wengine katika kuendeleza mradi wa majaribio ya matumizi ya PrEP na program za upimaji wa virusi vya UKIMWI jijini Dar es Salaam, Kagera na Mwanza.

Mradi huu una lengo la kuwashika watu walio kwenye mazingira yaliyo na hatari kubwa ya kupata maambukizi ya virusi vya UKIMWI wakiwemo wanawake wanaofanya biashara ya ngono na wengine kama vile wana ndoa au watu walio kwenye uhusiano ambaa mmoja wao ameathirika na ugonjwa huo na mwengine hajaathirika.

Katika wili ya kwanza ya utekelezaji wa mradi huo, jumla ya watu 114 katika mikoa mitatu iliyofikiwa na mradi walanzishwa matumizi ya vidonge vya PrEP na katika kipindi cha miezi minne kuanzia Juni mpaka Septemba 2018, jumla ya watu 3,229 akiwemo Happiness walijiandisha.

Sabababa ambaye ni mfanyakazi wa huduma za afya aliye pata mafunzo ya utoaji wa vidonge vya PrEP, anakumbushia siku ya kwanza kukutana na Happiness. "Baada ya Happiness kusikia habari za PrEP kwa mara ya kwanza kuitia mtaalamu wa kujitolea wa mradi wa FIKIA, ili-kuwa kama kitu cha utani kwake. Happiness alifikiria kwamba 'kama hakuna tiba ya ugonjwa wa UKIMWI, itawezekana vipi kuwe-po kidonge cha kuzuia UKIMWI?'

Kwa sasa Happiness anaten-geneza maisha yake ambapo ameweza kuweka akiba ya pesa iliyomuwezesha kufungua biashara yake ya chakula inayom-uendeshea maisha yeye pamoja na mtoto wake.

Ingawa anatambua kwamba PrEP inamsaidia tu kujikinga na maambukizi ya virusi vya UKIMWI na sio magonjwa mengine ya ngono ama ujauzito, kwa sasa Happiness hana mawazo tena kuhusu hatari ya kupata maambukizi ya virusi vya UKIMWI na ana imani kuwa, ndoto yake ita-timia.

Kuanza kutumia PrEP lili-kua ni chaguo langu lililonipa amani ya moyo na kunifanya niishi maisha ya furaha. Nitemumia dawa hii kwa kipindi cha miezi mitatu sasa na nawashauri marafiki zangu kutumia dawa hii na nitawakutanisha na Violet ili awapatte huduma hiyo. Kwa sasa Violet amekuwa rafiki yangu mkubwa, naweza kumpigia simu muda wowote nikihitaji ushauri au msaada. Nawashukuru ICAP, Violet na Sabasaba kwa kunisaidia kwenye maisha yangu kuitia huduma zao nzuri na kunipatia PrEP," alieleza Happiness.

Empowering Health for 15 years **ICAP**
Columbia University
Mailman School of Public Health